

NAGY ÁDÁM

Civil a pályán?

Az ifjúsági intézményrendszer struktúrái a rendszerváltás után: a civil részvétel¹

A tömeg- és választási pártok korában a civil szervezetek azok az információ-beszállítók, amelyek becsatornázzák, átszövik a társadalmat és továbbítják a társadalmi problémákat, támogató témákat. Ilyen neokorporatív együttműködésekre (az ifjúsággal foglalkozó kormányzati és civil szervezetek között), illetve ezek működési esélyeire és diszharmonióira – az éppen regnáló kormányok és elképzeléseik tükrében – próbál példákat bemutatni a dolgozat. Az ifjúsági érdekek szempontjából ugyanakkor tökéletesen mindegy, hogy ki felügyeli a területet, a lényeg az – azon túl, hogy egységes kormányzati irányítás alatt álljon és átlátható elképzelés mentén működjön a struktúra –, hogy az adminisztráció ne az aktatologatás, a minisztériumok közti egyeztetésben legyen érdekelt, hanem a tényleges munkában.

A dolgozat a civilesített (értsd: civil szereplők részvételével működő) ifjúsági intézményrendszert tekinti át, az ifjúsági szervezetek társadalmi beágyazottságát, szociológiai dimenzióját nem vizsgálja, ami kétségkívül hiányossága az elemzésnek, s így egy kicsit „Patyomkin-falu” benyomását keltheti. Ennek ellenére remélhetőleg az alábbiakkal sikerül adalékokat szolgáltatni annak, az elméletben már régen és sokszor megfogalmazott következtetésnek a levonásához, hogy a hatékonyság nem fontosabb az eredményességnél, a „jól szolgálni a célt” elve nem előbbrevaló a jó célok szolgálatánál. A kormányzati működés alapvetései miatt az ifjúságpolitika állami irányítói sokszor elvesznek a hatékonyság csapdájában.²

I. ALAPOK

Peter Lauritzen szerint (Lauritzen, 1993.) az ifjúságpolitika jellemzően: horizontális politika (a politikai és társadalmi szerveződések gyakorlatilag minden formájának van ifjúsági vonatkozása), speciális „célcsoportokkal” foglalkozik (pl. 0–25 évesek, margóra szorult fiatalok, munkanélküliek, fiatal nők, bevándorló fiatalok stb.); ideológiai alapja van a társadalom jövőjéről vetítve előre képet. Ebből következően Lauritzen szerint az ifjúságpolitika közös szükségletei: a fiatalokra tekintettel lévő törvények, az állami költségvetési források, a nem kormányzati infrastruktúra, a működő (önkénteseknek és hivatásosoknak szóló) képzési rendszer, az ifjúságüggyel foglalkozó független kutatás, kormányzati tanácsadó testület és a helyi-regionális-országos/személyi-szervezeti-szolgáltatói kommunikációs hálózat.

A fenti szükségletek tudomásulvételéhez/kielégítéséhez való hozzáállás alapján a szerző 6-féle lehetséges kormányzati magatartást mutat be az ifjúsággal, civil szervezetekkel való kapcsolatban.

1. *A kormány mint super-Egyesület, az Egyesületek Egyesülete:* Ez a kormány, amely összekeveredik a civil társadalommal és ideig-óráig úgy viselkedik, mint egy nyilvános lelkiismeret. Ez a kormány maga vezeti tevékenységeit és a projektjeit, keresztül-kasul és fölülről együttműködve a civil szervezetekkel, kirívóan rugalmasan, nagyjából azonos szabályok alapján, és gyakran úgy mutatja magát, mint a nem szervezett, marginális és kisebbségi csoportok ügyvédje.

2. *A kormány mint a civil társadalom partnere:* Ez esetben az ifjúságpolitikai intézkedéseket megtárgyalják és közösen fejlesztik az ifjúsági szervezetekkel, a különféle szolgáltatókkal, másokkal. Az önkéntes szervezetek nagy költségvetéssel rendelkeznek, a kormány kockázatot vállal és megosztja hatalmát.

3. *„Laissez-faire” (ahogy esik, úgy puffan) kormány:* E megközelítésben azt mondják: vannak fiatalok és az is lehet, hogy vannak speciális problémáik. De így vannak ezzel a többiek is, és ezért nincs szükség a fiatalok megkülönböztetésére az egész társadalom ellenében. Ha az ember jogilag felnőtt, ugyanúgy kell kezelni, mint másokat.

4. *Beavatkozó kormány:* Itt a kormány az olyan égető problémákba avatkozik be, mint a fiatalok drogfogyasztása, az erőszak erősödése, a fiatalkori bűnözés, a munkanélküliségük stb. A kormány reakciója ezekre a problémákra mindig a nagyobb költségvetést vetíti előre, de ez mindig időkorlátozott és mindig arra szorítkozik, hogy gyorsan látványos eredményeket érjen el. Az akció sikeres és a tűzoltóbrigád mintáját követi. Nincs hosszú távú stratégia.

5. *Állambácsi kormány*: A kormány hivatalánál fogva jótékonykodik. Ez a szerep alapvetően a nagy tanító szerepe; a fiataloknak tér kell a fejlődéshez, bátorítani kell őket és néha büntetni is. A kapcsolat a kormány és a civil szervezetek között aszimmetrikus, a hierarchia működik, és azt meg kell tartani.

6. *Az Ellenőr-kormány*: Ez a kormány egy ideges és bizonytalan állami felsőbbtséget fejez ki. Valójában fél a fiatalok reakciótól és folyamatos információt igényel arról, hogy „azok” mit terveznek legközelebb. Nem fogadja el azt, hogy a fiatalok a társadalom autonóm, kritikus részei. Ifjúságpolitikai eszközei „előrejelző rendszerként” működnek.

A lauritzeni klasszifikáció alapján megpróbálható leírni a rendszerváltás utáni három kormány ifjúságpolitikája.

II. AZ 1990-1994 KÖZÖTTI IDŐSZAK KORMÁNYZATI IFJÚSÁGI STRUKTÚRÁJA

SZEREPLŐK

Az Állami Ifjúsági és Sport Hivataltól a rendszerváltás után az ifjúsági ügyeket a Miniszterelnöki Hivatal Ifjúságpolitikai Titkársága, később Ifjúsági Koordinációs Titkársága vette át, irányítója a Miniszterelnöki Hivatal ifjúságpolitikai ügyekért felelős politikai államtitkára. Az ifjúsági munka kormányzati összehangolása az Ifjúságpolitikai Kabinetben történt, ahol a minisztériumok képviseltették magukat. „Az Ifjúságpolitikai Kabinetnek az Antall-kormány működése alatt 5 miniszteriális rangú vezetője volt, ebből három a saját minisztériuma mellett (Honvédelmi Minisztérium, Munkaügyi Minisztérium és Népjóléti Minisztérium) vezette azt, kettő tárca nélküli miniszteri feladatai mellett” (Mátyási, 1995.). A 1044/1990. (X. 26.) kormányhatározat szerinti összetételben a kabinet alig ülésezett, 1992-ig egyszer sem.

A Magyar Ifjúsági Szervezetek Országos Tanácsa (MISZOT), 1988. november 27-én alakult. Bár az apparátus későbbi elbasásodása miatt 1991 februárjában négy szervezet új együttműködést kezdeményezett, a MISZOT első három évében nem egy szervezet számára jelentette a legitimitást, elismertséget. A MISZOT szervezetei 1991 őszére civil tárgyalócsoport állítottak fel az Ifjúsági Érdekegyeztető Tanács létrehozásának céljából, de az 1991. november 8-i tárgyaláson a kormányküldöttek nem rendelkeztek semmiféle mandátummal. (Ettől kezdve az Antall-kormány alatt nem is volt formába öntött érdekegyeztetés.)

1992. november 2-án a kormány közeli szervezetek, kilépve a MISZOT-ból, létrehozták a Nemzeti Ifjúsági Tanácsot (NIT). Az egyre kevésbé működőképes MISZOT 1993. július 2-án oszlott föl, jogutódja a Magyar Gyermekek és Ifjúsági Tanács (MAGYIT) lett.

A NIT tagjainak nagy része hozta létre 1994-ben az Országos Gyermekek- és Ifjúsági Parlamentet (OGYIP), az ernyőszervezethez MAGYIT tag gyakorlatilag nem csatlakozott.

Fontos, hogy ekkor az ifjúsági ügyeket parlamenti szinten nem koordinálta senki. A ciklus végén ugyan volt egy elvetélt próbálkozás egy ifjúsági bizottság felállítására, azonban a közzelgő választási kampány és az érdektelenség miatt ez sosem működött.

MŰKÖDÉS

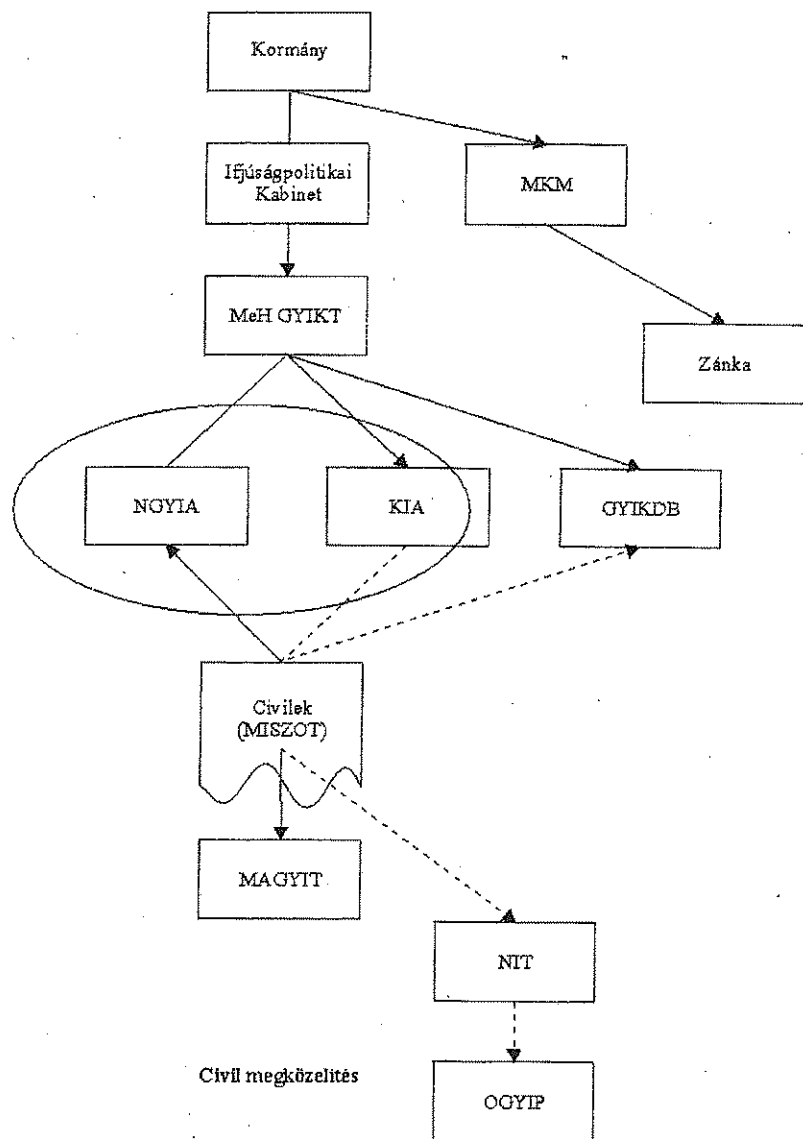
Az ifjúsági szervezetek többször is kezdeményezték a 3 oldalú (kormány, ifjúsági, értük tevékenykedő szervezetek) Ifjúsági Érdekegyeztető Tanács létrehozását, válaszképp a kormányzat, illetve a Koordinációs Titkárság politikai államtitkára létrehozta az Információs Fórumot (más lehetőséget nemigen biztosítva a véleménycserére), ahol egy-egy, ifjúságot érintő problémáról adtak tájékoztatást, „elzárkózva a feltett kérdésekre adandó válaszoktól és az ifjúsági szervezetek véleményének kifejtésének lehetőségétől” (Mátyási, 1995.).

AZ IFJÚSÁGI INTÉZMÉNYRENDSZER³

Bár a MISZOT nincs nevesítve egyetlen, az intézményrendszerrel foglalkozó jogszabályban, illetve kormányhatározatban sem, vélhetőleg az intézményrendszerbeli képviselő a kormány és a MISZOT közti háttéralkuk alapozták meg. Az ifjúsági intézményrendszert a Központi Ifjúsági Alap (KIA) és a Nemzeti Gyermekek és Ifjúsági Alapítvány (NGYIA) fémjelezte, mivel az ifjúság számára is nyitott alapok nagy részét a szakminisztériumok kezelték, amelyek elkülönülten, összehangolatlanul működtek (pl.: Szerencsejáték Alap – 1993-tól Országos Játék Alap –, Szakképzési Alap, Foglalkoztatási Alap, Turisztikai Alap).

A Központi Ifjúsági Alapot 1994-ig az Ifjúságpolitikai Kabinet felügyelte. A Koordinációs Titkárság szervezeti felkérése alapján nem rendszeresen működő szakbizottságaiban civil szakértők ugyan szerepeltek, de döntési jogosultsága a kabinetnek volt. A KIA irattára, amely a Miniszterelnöki Hivatalban két szoba volt, 1994-ben, közvetlenül a választások után leégett.

Pénz és döntési kompetencia híján kvázi tanácsadó testületekként működött a Gyermekek és Ifjúsági Kodifikációs és Dere-

1. ábra

Az ifjúsági intézményrendszer 1994-ben, a választások előtt

gulációs Bizottság (GYIKDB), ahol a pártok önkormányzati szakértői és felkért civil szakértők működtek együtt.

1989-ben a Németh-kormány kinevezte a Nemzeti Gyermekek és Ifjúsági Alapítvány kuratóriumát, az Antall-kormány 1991-ben leváltotta. Átmenetileg 5 szakértőt delegált a kormány, majd egy 9 fős testületet nevezett ki (3 kormánydelegált, 3 felkért ifjúsági képviselő, 3 „társadalmi közmegebecsülésnek örvendő személy”). Az alapító okirat akkori módosítása szerint a „legfeljebb 21 főig” terjedő kuratóriumot a kormány ifjúságpolitikai kabinetjének elnöke nevezte ki (1048/1991. (X. 3.) kormányhatározat).

A kormány által kinevezett 9 tagból és elnökből álló kuratórium (1039/1992. (VII. 29.) kormányhatározat) kezelésében lévő tulajdon az alapításkor a Demokratikus Ifjúsági Szövetség (DEMISZ) és Magyar Úttörők Szövetsége (MUSZ) birtokában volt ingatlan- és ehhez tartozó ingóvagyon, a játék- és pénznyerő automaták adózott nyereségének 50%-a (mintegy 65 millió forint értékben), a Talent Kft., a Charta Kft.-ben levő üzletrész, a Nemzetközi Tanulmányi és Szakmai Ifjúsági Csereiroda; az éves Idegenforgalmi Alap 5%-a (81/1990. (IV. 27.) MT-rendelet). 1992-től az alapítvány nem kapja a játékautomaták adózott nyereségének 50%-át és az éves Idegenforgalmi Alap 5%-át.

Az alapításkor egyik legnagyobb vagyonnal rendelkezett (pl.: székházak) NGYIA-nál az alapító vagyon tényleges felmérése nem történt meg. 1990-ben az NGYIA értékmegjelölés nélkül 60 ingatlant tulajdonolt, 1992-ben már csak 28-at (ugyancsak értékmegjelölés nélkül), 1995-ben 26 ingatlant csaknem 2,5 milliárd forint értékben.

Bár az NGYIA kuratóriumában voltak civil tagok – ha nem is a szféra delegálta, hanem a kormány nevezte ki őket –, de az alapítvány „támogatásaival az ifjúsági szervezetek életében nem hagyott maradandó, mély nyomot” (Mátyási, 1995.). Az NGYIA működésére jellemző, hogy tevékenységének szabályozására az Antall-kormány 6 (egymást hatályon kívül helyező) kormányhatározat és egy kormányrendeletet alkotott;⁴ az NGYIA kuratóriumának akkori elnöke ellen később büntetőeljárás indult.

Az 1994-ben megalakult kormány új, 5 fős kuratóriumot nevezett ki két és fél hónapra. Az ingatlanfelmérés szerint az Alapítvány tulajdonában levő 26 ingatlan könyv szerinti értéke: 2 450 900 000 Ft. (93/1995. (VIII. 8.) Korm. Rendelet). A kuratórium elnökének korábbi lemondása, a vagyoni helyzet miatt az új kormány határozatában „...megállapítja, hogy az Alapítványnak ... nincs képviselője.... [így] az Alapítvány nevében tett jognyilatkozatokat érvénytelennek tekinti” (1104/1994. (XI. 10.) kormányhatározat).

ÉRTÉKELES

A kormányzat ifjúsági területen elvégzendő feladatait 1991-ben hároméves intézkedési programban fogalmazta meg. A programot a civil szervezetek a kormányülés napján kapták kézbe véleményezésre. Annyi utólag is megállapítható, hogy a feladatokhoz nem volt forrás rendelkezve (a költségvetési törvényben sem), a felelősök nem rendelkeztek hatáskörrel, a feladatok rendszeretlenek voltak (nincs struktúra, prioritások, időszerűség), a programpontok megfogalmazásuk miatt „nem hordozzák a valós cselekvés kötelezettségét” (Bella, 1994.). 1992 végére a 45 feladatból 8 teljesen, 11 részben teljesült (30%-os készütség), sőt később a feladatok teljesülésének ellenőrzése is elmaradt. Az intézkedési program korrekcióját a nyilvánosságra hozataltól azonnal és folyamatosan kérték a civil szervezetek, minden hatás nélkül. A kormány munkáját mi sem jellemezte jobban, mint a saját intézkedési programjáról alkotott értékelés, miszerint „a tervzet megvalósítása lehetetlenné vált, az anyag elvesztette érvényességét” (1993-as parlamenti ifjúságpolitikai vitanap).

„A Koordinációs Titkárság 'beavatkozó' módon lépett fel az ifjúsági szervezetek szférájában, irányító szerepet akart betölteni mind a kormányzati, mind a nem kormányzati területen. Az ifjúsági szervezeteknek egy csúcsminisztériumként öndefiniált, működésképtelen... Kabinettel kellett együttműködniük.” (Mátyási, 1995.)

A lauritzeni modellt értelmezve ez a kormány az ifjúságot gyermeki rangban kezelte (Mátyási, 1995.), félve a fiatalok reakcióitól; folyamatos információt igényelve arról, hogy „azok” mit terveznek legközelebb.

III. AZ 1994–1998 KÖZÖTTI IDŐSZAK KORMÁNYZATI IFJÚSÁGI STRUKTÚRÁJA

SZEREPLŐK

A koalíciós megállapodásnak megfelelően a kisebb kormánypárt vezette Művelődési és Közoktatási Minisztérium vette át az ifjúsági ügyeket. A minisztériumban létrejött az Ifjúsági Főosztály. A kormány megalakulása után alig fél évvel a főosztálytól függetlenül 1994 végén új szervezet jött létre: a 1109/1994. (XII. 2.) kormányhatározattal megalakult a Gyermek és Ifjúsági Koordinációs Tanács (GyIKT), amelynek elnöke a miniszterelnök, titkára az 1994 decemberében kinevezett címzetes államtitkár lett, aki felelős volt az ifjúsági feladatok végrehajtásáért. (Papíron a kormányzati ifjúsági munkát a miniszterelnök a Minisz-

terelnöki Hivatalban dolgozó ifjúságpolitikai államtitkár útján irányította.) A Gyermek és Ifjúsági Koordinációs Tanács Titkárság feladata a kormányzati koordináció és a „gyermek és ifjúsági érdekegyeztetés” szervezése.⁵

1994. szeptember 16-án az ifjúsági szervezetek javaslatot tettek (köztük nagy számban találunk konzervatív és kormánypárti aláírókat) egy érdekegyeztető tanácsra és működési módjára. 1995. január 12-én létrejött a megállapodás, január 23-án pedig a kormány, a korosztályi és a támogató (a korosztályt segítő) szervezetek (a reprezentáció egyik esetben sem teljes) megállapodtak a GYIÉT ügyrendjében.

Az ifjúsági civil szervezetek számára a Gyermek és Ifjúsági Érdekegyeztető Tanács (GYIÉT) és a „civilizált” (értsd: civil delegáltakkal co-managment struktúrában működő) ifjúsági intézményrendszer 1995 januárjában olyan konstrukcióként jött létre, amelyben a civil élet kapcsolódik be az államigazgatás bürokratikus mechanizmusába. A GYIÉT – hasonlóan a munka világabeli (akkori) érdekegyeztető tanácshoz – háromoldalú elven működött, feladata az érdekegyeztetés volt, valamennyi, az ifjúságot érintő ügyben.

A GYIÉT tagjai:

A Kormányzati Tárgyalócsoport, amely a Gyermek és Ifjúsági Koordinációs Tanács (GYIKT) mint kormányzati intézmény véleményét hivatott tolmácsolni. A GYIKT a miniszterelnökből mint a Koordinációs Tanács elnökéből, hat miniszterből és az ifjúságpolitikai államtitkárból mint a Koordinációs Tanács titkárából állt.

A korosztályi tárgyalócsoport, amely az ifjúsági és gyermek-szervezeteket képviselte. (Szűkítő értelmezésben korosztályi szervezetek, amelyek döntéshozatali szervében a gyerekek/fiatalok vannak többségben. Miután ez a feltétel szinte sehol sem valósul meg, korosztályinak tekinthetjük azokat, amelyek túlnyomó többségükben gyerekeket/fiatalokat tömörítenek.)

A támogatói tárgyalócsoport, amely a gyermek- és ifjúsági korosztályokért dolgozó szervezetek véleményét viszi a tanács elé. (Támogatói szervezetek azok a tömörülések, amelyek deklaráltan a gyerekekért/fiatalokért és nem általuk kívánnak tevékenykedni, illetve amelyek célcsoportja különbözik tagságuktól. Támogatói szervezet egy gyerekekért fiatalokkal tevékenykedő egyesület is.)

A GYIÉT tényleges meghatározása nem is olyan könnyű feladat: munkaleírásnak fogadjuk el, hogy a GYIÉT nem államigazgatási, illetve nem ágazati egyeztető szerv, *hanem az ifjúsági dimenzióban, a generációs gondolkodás mellett a civil szféra és a kormányzat „találkozási pontja”, amely megtestesít egyfajta érdekegyeztetési kiindulást/állomást.*

MŰKÖDÉS

A GYIÉT fő szerve a plenáris ülés volt, amit az ügyrend szerint legalább kéthavonta össze kellett hívni (ezt a szabályt GYIÉT titkársága meglehetősen lazán kezelte). Az összehívást bármely tárgyalócsoport kezdeményezhette. Az üléseken a tárgyalócsoportok tizenkét képviselővel vehettek részt, és a választott tagokon túl szakértők szerepeltetésére is volt lehetőség. A GYIÉT létrehozásáról szóló megállapodás alapján a Miniszterelnöki Hivatal gondoskodott a működés feltételeiről. A GYIÉT a tényleges szakértői munkát 10 bizottságában végezte. Mindhárom oldal saját titkársággal rendelkezett, az oldalak közti koordinációra a soros elnöki rendszer volt hivatott.

Az Érdekegyeztető Tanácsról szóló 2349/1995. (XI. 16.) kormányhatározat a következő módon határozta meg az érdekegyeztetéssel kapcsolatos feladatokat:

„A gyermek- és ifjúsági korosztályokat közvetlenül érintő jogszabály, illetve kormányhatározat előkészítésének megkezdéséről és ütemezéséről a Gyermek- és Ifjúsági Érdekegyeztető Tanács (a továbbiakban GYIÉT) Titkárságát tájékoztatni kell;

az 1. pont szerinti jogszabálytervezetek előkészítése során az előkészítőnek a GYIÉT Titkárságával egyeztetve gondoskodnia kell arról, hogy a GYIÉT véleménye a döntéshozatalnál figyelembe vehető legyen;

a kormányelőterjesztésekben tájékoztatást kell nyújtani a GYIÉT állásfoglalásáról. Amennyiben a GYIÉT nem kormányzati résztvevői az előterjesztéstől érdemben eltérő álláspontot képviselnek, úgy az állásfoglalást annak indoklásával és az előterjesztő véleményével együtt ismertetni kell.”⁶

AZ IFJÚSÁGI INTÉZMÉNYRENDSZER

1998-ban az ifjúsági intézménystruktúra az alábbi szervezetekből áll:

az 1990. IV. 27-én, a 81/1990. (IV. 27.) MT-rendelettel alapított, (1995. évi LXIV. törvénnyel átalakított) Generáció – Nemzeti Gyermek és Ifjúsági Közalapítvány,

az 1995. VI. 30-án az 1995. évi LXIV. törvénnyel alapított Gyermek és Ifjúsági Alapprogram (átvéve a KIA szerepét),

az 1995. XII. 15-én a művelődési miniszter által alapított Mobilitás Ifjúsági Szolgálat,

az 1996. II. 7-én, a 21/1996. (II. 7.) kormányrendelettel átalakult Zánka Gyermek és Ifjúsági Centrum Oktatási és Üdültetési Közhasznú Társaság,

az alapprogram által 1996. VII. 10-én H/20/1996. (VII. 10.) határozattal alapított MaHolnap nevű periodika.

Fentieknek megfelelően az alábbi országos testületekben volt ekkor civil képviselet:

Gyermek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsa (8 kormányzati, 2 önkormányzati, 6 civil képviselő),⁷

A MaHolnap szerkesztőbizottsága (gyakorlatilag működés-képtelen),

Mobilitás Ifjúsági Szolgálat Tanácsadó Testülete (5 kormányzati, 2 korosztályi és 2 támogatói delegált),

Nemzeti Gyermek és Ifjúsági Közalapítvány Kuratóriuma (3 korosztályi, 3 támogatói, 5 kormánydelegált),

Zánkai Gyermek és Ifjúsági Centrum Oktatási és Üdültetési Közhasznú Társaság Felügyelő Bizottsága (3 korosztályi, 3 támogatói, 3 kormánydelegált),

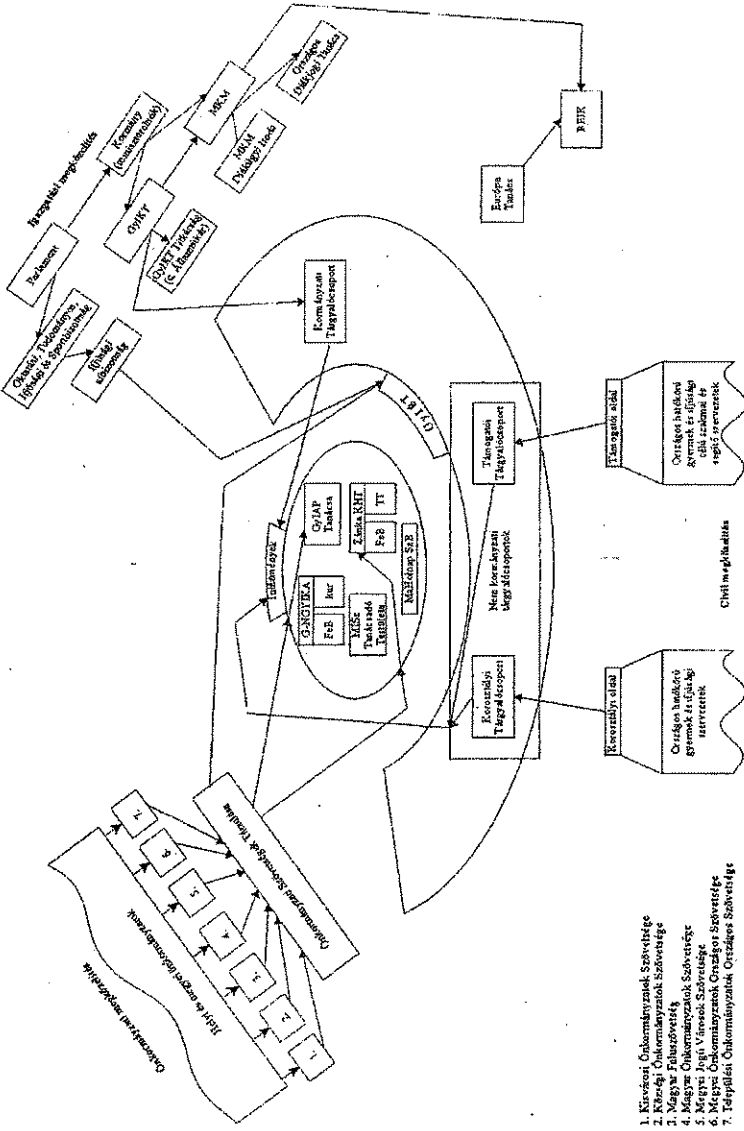
Zánkai Gyermek és Ifjúsági Centrum Oktatási és Üdültetési Közhasznú Társaság Tanácsadói Testülete (3 korosztályi, 3 támogatói, önkormányzati delegált).

Gyakorlatilag két vagyonkezelő típusú szervezet volt ekkor tagja az intézményrendszernek (G-NGYIKA, ZÁNKA), amelyek szervezetileg is önállóak és ugyancsak önálló irányító testülettel rendelkeztek, de nem volt közvetlen forrásbővítő funkciójuk; és két forrásteremtő szervezet volt (GYIAP, Mobilitás), amelyek azonban – bár civilisített döntéshozatallal rendelkező, de – költségvetési szervek, így azok felügyeletét is az állam látta el. Ebből akár azt a következtetést is levonhatjuk, hogy az állam a közvetlen forrásbővítési lehetőséggel rendelkező intézmények kezét azért nem merte elengedni.

FELADAT:	Törvény létrehozta	Nem jogszabály létrehozta
Forrásteremtő	GYIAP	Mobilitás Ifjúsági Szolgálat (miniszteri határozat)
Vagyonkezelő	NGYIKA	Zánka Kht. (koráymhatározat)

Kommunikáció

MaHolnap
(GYIAP által létrehozott)

2. ábra Az ifjúsági intézményrendszer 1998-ban, a választások előtt

Az ábra a civilesített ifjúsági döntéshozatalra közvetlen és „második lépcsős” hatást gyakorló szereplőket mutatja be.⁸ Az ábrából is látható, hogy az egész politikai erőter kulcsa az intézményrendszer. Részben, mert ezek az intézmények osztották a forrásokat, részben, mert mindhárom oldali megközelítés közös metszete ez. Bár a GYIÉT is megjelenik mint közös színtér, ám annak sem forráskezelő, sem döntési funkciója nem volt, bár jól látható módon „ezen keresztül” vezetett az út a döntéshozó testületekbe.⁹

Ez a fajta – civilesített – döntéshozatal a delegálóra és nem a delegáltra jellemző, hiszen az a szféra egészére elmondható, hogy a kormányzati delegáltak több mint fele a civil szférában tevékenykedett, vagy jelenleg is aktív. Ugyanakkor a delegált elsősorban az őt küldőhöz lojális – magyarul mindegy, hogy kit delegálunk, az a lényeges, hogy ki delegálja. Ugyancsak a gyakorlatban is tapasztalható volt a szervezetelméletben ismert tény, hogy ahogy létrehozunk egy szervezetet, az életre kél, önálló akarattal fog rendelkezni.

Az intézményrendszer léte és fejlettsége nem feltétlenül áll összhangban az ifjúsági szervezetek fejlettségével, és semmiképp nem biztosította azok rendszerszintű túlélését. Az intézményrendszer ekkor jóval fejlettebbnek tűnt, mint amire az országos ifjúsági szervezetek „jogosan formálhattak igényt”, de feltehetőleg egy szerencsés öngerjesztő folyamat részesei lehettünk, hiszen jól látszik (akár a hatalmi harcból, de a forrásokért való küzdelemből is), hogy a struktúra alanyaira is generáló hatással volt a civilesítés. (Hasonlóképpen, mint ahogy a demokrácia kimondása is efelé tolhatja a demokratikus igényű, de még nem demokratikus országokat.)

ÉRTÉKELÉS

Az intézményrendszer működtetésére igazából egyik szereplő sem volt fölkészülve: sem a civilek, sem a kormányzat. A modell bár formálisan demokratikus volt, nem igazán sikerült a demokratikus játékszabályoknak a működés, a gyakorlat során is maradéktalanul megfelelni. A GYIÉT-ben szereplők és a civil társadalom korántsem volt mindig képes a kormányzati jogszabályi és kommunikációs dömping fogadására, és maga sem mindig tudta (akarta?) betartani a demokratikus formákon túl a tartalmi elemeket is. A GYIÉT munkája nem volt igazán se tervszerűnek, se szisztematikusnak, se kiszámíthatónak nevezhető. Sőt: a kormány utolsó évében egyre kevésbé volt nyitott a civil szféra számára. Ugyanakkor a főleg személyek és nem intézmények által fémjelzett kuratóriumok, tanácsadó testületek egyáltalán nem stabil demokratikus képződményként működ-

tek. Mint minden szervezet hőskorában, a GYIÉT-ben is az „alapító atyák” (a tanács létrehozásánál bábáskodók) még igen erősen rányomták személyes identitásukat az intézményrendszerre. Így a civilisített intézményrendszer az elit ifjúságpolitikájának színtere lett, zárt, oligarchikus rendszerben, bebetonozódva működött. Jó okkal lehet feltételezni, hogy ez is oka volt, hogy az intézményrendszer alapvető változás nélkül nem élte, nem élhette túl a kormányváltást (márpedig tudjuk, hogy a demokratikus játszmának intézményi és nem személyi garanciái vannak/kellett volna legyenek), s ekképp a GYIÉT legitimitása is megkérdőjeleződött. Az intézményrendszer nem tudott függetlenedni a közvetlen kormányzati irányváltásoktól, elmaradt a relatív független közalapítványi, közhasznú társasági formába utalás. S így nemhogy a civil önműködés-működtetés, de a valós tripartit döntéshozatal is komoly hiányosságokat mutatott.

A GYIÉT tevékenységét számos rendszerbeli és személyes csapda nehezítette. Részben azért, mert sokan (más szférabeli döntéshozók, szereplők, politikusok, néha a civilek) nem vették komolyan az ifjúsági érdekegyeztetést és a köréje épült struktúrát, részben pedig azért, mert a kormányzat azt hitte, hogy a civilitás egyenlő a pénztelenséggel, míg ugyanazt a munkát kormányzati szakértőknek bőven megfizette. Holott itt az érdekvédelem, érdekvédelem lett volna a legfőbb feladat, nem pedig annak a mentalitásnak a bebetonozása, hogy „ő azért civil képviselő, mert nem elég jó ahhoz, hogy kormányzati szakértő legyen”.

A GYIÉT az Országos Gyermekek és Ifjúsági Parlamenttől (OGYIP) és a Magyar Gyermekek és Ifjúsági Tanácstól (MAGYIT) különbözően nem ernyőszervezet volt, hiszen nem lett formalizált szervezet. Szükség valóban mutatkozott egy olyan egységes nemzeti ernyőszervezetre, amely hathatósan tudta volna a korosztály érdekeit képviselni, reprezentálta volna a magyar ifjúsági szervezeteket külföldön. Ennek a szervezetnek azonban a lehető legmegengedőbben, befogadó módon kellene viselkednie az új tagok esetében, valamiképpen a „nem lehet tag a sündiszónó” elvét követve, amely hosszú távon nagyfokú korrelációban lehetett volna a GYIÉT korosztályi oldalával is. (Ez persze csak az apolitizált szervezetek érdeke, a politikai szervezeteknek szerencsés, hogy van „külön” ernyőszervezetük). A kérdés a GYIÉT vs. MAGYIT-OGYIP-modell kapcsán az, hogy be kell-e lépni, taggá kell-e válni egy szervezetben ahhoz, hogy érdekeket lehessen megjeleníteni. A probléma itt (makroszinten) ugyanaz, mint a szervezet szintjén (mikroszinten): be kell-e lépnie egy gyereknek az adott szervezetbe, hogy élvezhesse szolgáltatásait.

A Horn-kormány az ifjúsági érdekegyeztetés kapcsán – szerencsére – nemmel felelt, a GYIÉT-et úgy fogadta el tárgyalópartnernek, hogy nem szervezetet, hanem tanácsot hozott létre,

az oldalakba bárki bejelentkezhetett, aki teljesített bizonyos, pontosan meghatározott és objektíven mérhető feltételeket (pl.: országos működési terület, ifjúsági célok stb.). Ebből persze következik, hogy a GYIÉT korosztályi oldala hamar a MAGYIT-OGYIP hatalmi harcok színterévé vált, a két ernyőszervezet közti ütköző lett, s úgy tűnik: az automatikus szembenállás nem szelídült a kormány működése során, sőt.

Az sem feledhető, hogy támogatói oldalon nem kizárólag ifjúsági szervezetek foglalnak helyet, hanem többek közt szakmai alapon szerveződött csoportok is. Az egyesítés fel-fellángolt gondolatörzője ellen szólt az a tény is, hogy az egyetlen civil oldalt a korosztályi szervezetek nagy részéhez hasonlóan átsütötte volna a pártpolitika amelytől a támogatói szervezetek jórészt távol tudtak maradni. Így a támogatói oldal többségében szakmai szervezetei persze folyamatosan alulmaradtak a politikai típusú csatározások és lobbizás során, az oldal nem, vagy csak korlátozottan tudta az oldalon ülő szakértőket, ifjúságpolitikusokat „helyzetbe hozni”. Jól látható ez abból is, hogy az ifjúsági intézményrendszer civilesített testületeinek vezetőit 3 esetben a Kormányzati Tárgyalócsoport (Möbilitás TT, GYIAP Tanácsa, MaHolnap szerkesztőbizottsága), 2 esetben a korosztályi tárgyalócsoport (G-NGYIKA, ZÁNKA TT) egy esetben pedig rotációs mechanizmus (ZÁNKA FEB) adta a három oldal között. A Támogatói Tárgyalócsoport ilyen státust nem birtokolt, egy társelnököt adott (ZÁNKA TT).

Hároméves működése alatt a GYIÉT struktúrája nem szilárdult, talán nem is szilárdulhatott meg. Az új, demokratikus, az érintettek is bevonó döntéshozatal megtanulására nemcsak a kormányzatnak, de a két nem kormányzati tárgyalócsoportnak sem volt lehetősége. A harmadik év végén is jellemző volt a lobbizás okozta kontraszelekció társadalmi csapdája, amely csökkentette a szféra eredményességét, az elosztható források költséghatékonyságát, rontotta a szervezetek közti viszonyt és az interperszonális kapcsolatokat, valamint érdemtelenül kedvezett néhány szervezetnek. Sőt, néha odáig fajult az „érdekegyeztetés”, hogy az „akkor másnak se jusson” mentalitása is fel-felbukkant, holott a rendszer filozófiája homlokegyenest ellenkezője volt „az erősebb jogán” üzenetét hordozó túlélési stratégiáknak.

Ugyanakkor 1998-ra az információhoz való hozzájutás lehetősége, a hatalom, a pozíció iránti harc egyre jobban kiütközött a GYIÉT nem kormányzati, elsősorban korosztályi oldalán. Emellett a konzervatív ifjúsági szervezetek jó része azonnal kilépett a GYIÉT-ből, ahogy az 1998-as ellenzéki győzelem bizonyossá vált.

A lauritzeni klasszifikáció szerint a Horn-adminisztráció ifjúságpolitikáját leginkább az „állambácsi kormány” elméleti leírás jellemzi, ahol a kormány hivatalánál fogva jótékonykodik.

„Ez a szerep alapvetően a nagy tanító szerepe; a fiataloknak tér kell a fejlődéshez, bátorítani kell őket és néha büntetni is. A kapcsolat kormány és a civil szervezetek között aszimmetrikus, a hierarchia működik és azt meg kell tartani.” (Lauritzen, 1993.)

Fentiekkel együtt a „civilizált” magyar ifjúságügy strukturális szempontból egész Európában egyedülállónak volt mondható, hiszen az e tekintetben fejlettnék tekintett Finnországban is csak kooptált civil szakemberek (és nem képviselők) játszanak szerepet a döntéshozatali mechanizmusban. Igazából csak az Európai Unió szervezeti modelljében lelhető fel a co-managment struktúra (Europa ABC, Position Paper, Working Group... Council of Europe, 1997.; Study on the policies..., Council of Europe, 1997.; Youth Opinion, Youth Forum Jeunesse, 1997.; Youth policies in the European Union European Commission; Rainbow... Council of Europe, 1997.)

IV. AZ 1998 UTÁNI IDŐSZAK KORMÁNYZATI IFJÚSÁGI STRUKTÚRÁJA

SZEREPLŐK

Az 1999 elején alakult Ifjúsági és Sportminisztérium Magyarország legkisebb minisztériuma mind a foglalkoztatottak (107 fő), mind a költségvetés tekintetében. Ugyanakkor az első eset a rendszerváltozás óta, hogy a kormány egy minisztérium fő feladatává tette az ifjúsági ügyek gondozását. A hallgatólagos minisztériumi munkamegosztás szerint a miniszter nem foglalkozik az ifjúságüggyel, ezt közigazgatási államtitkára felügyeli.

A civil szervezetek ekkorra három együttműködésbe tömörültek. A korosztályi szervezetek jó része az OGYIP-ot vagy a MAGYIT-öt választotta, amelyek legalább külkapcsolataik tekintetében normalizálták viszonyukat. A Nemzetközi Ifjúsági Koordinációs Iroda (NIKI) – ahova mindkét szervezet delegál – képviseli a magyar ifjúsági szervezeteket Európában.

A támogatói oldal létrehozta a Gyermekeket és Fiatalokat Támogató Országos Szakmai és Érdekképviseleti Szervezetek Kerekasztalát (Kerekasztal a Gyermekekért).

MŰKÖDÉS

A Kormány programja szerint „...a fiatalokkal és szószólóikkal való közvetlen kommunikáció csatornáinak kialakítása... [érdekében a Kormány] egyetértésre kíván jutni az ifjúsági szervezetek, ifjúsági munkások szervezeteinek képviselőivel az új, a kormányzati és a nem-kormányzati szervezetrendszer között köz-

vetítő mechanizmusok rendszerében. Ennek kell biztosítani azt, hogy a fiatalok résztvevői lehessenek a társadalmi, politikai folyamatoknak.” Ebből következően – az ISM statútumaként is értelmezhető az 1998. évi LXXXVI. Törvény III. fejezete (az Ifjúsági és Sportminisztérium feladatai címmel, amely szerint – az ISM „együttműködik ...) az ifjúság társadalmi szervezeteivel..., ifjúsággal foglalkozó egyesületekkel, közhasznú szervezetekkel, alapítványokkal; ... működteti az ifjúságra vonatkozó ügyekben az országos konzultáció rendszerét, ...biztosítja a fiatalok *képviselői* [kiemelés tőlem – a szerző] útján történő részvételét az ifjúságot közvetlenül érintő kormányzati döntések előkészítésében... A miniszter az érdekegyeztetés feladatai körében képviseli a Kormányt az országos érdekegyeztetésben a feladatkörét érintő témakörökben ...az ágazat területén működő civil szervezetekkel; közreműködik az országos érdekegyeztetés kormányzati feladatainak ellátásában, továbbá az érintett érdekképviselők bevonásával konzultatív érdekegyeztető fórumokat működtet... feladatainak ellátása során rendszeres kapcsolatot tart az országos hatáskörű szervekkel, közhasznú szervezetekkel, társadalmi szervezetekkel, közalapítványokkal és alapítványokkal, szakmai műhelyekkel...” (1998. évi LXXXVI. Törvény 7/A. § (b)). Hasonlóképp a 113/1999. (VII. 16.) kormányrendelet így fogalmaz „...a miniszter a hatáskörébe tartozó feladatok ellátása során együttműködik... társadalmi szervezetekkel, érdekképviselői szervekkel”. A meglehetősen sok helyen és módon előírt egyeztetési, együttműködési kötelezettség ellenére a kormány semmilyen kommunikációs csatornán nem mutatkozó késznek az egyeztetésre a GYIÉT nem kormányzati tárgyalócsoportjaival. Felszámolta az eddigi co-managment struktúrát, kilépett a GYIÉT-ből. Ez még nem jelentene problémát, ha a csikorogva is, de működő rendszer helyébe másik lépett volna.

Az ISM ifjúságpolitikai koncepciója (www.ism.hu) négyféle feladatot fogalmaz meg az ISM számára: az érdemi ifjúsági párbeszéd („bátorításuk a saját megoldásokkal való kísérletezésre”), a támogatási rendszer megújítása az önálló működés érdekében („érdemi költségvetési támogatással a minisztérium lehetővé teszi az ifjúsági szervezetek számára az önálló működést”), a regionalitás erősödése (hét regionális iroda létrehozása)¹⁰ és az ifjúsági turizmus fejlesztési koncepciójának megalkotása. Ugyanakkor Az ifjúságpolitika feladatai (terjedelme a sportügyi feladatok kb. egynegyede) c. dokumentum (www.ism.hu) a működő projekteket már 8 felé osztja.¹¹

Az ISM 1999 tavaszán együttműködési megállapodásokat kötött: a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciáját (HÖÖK), az OGYIP-ot és a MAGYIT-ot stratégiai, míg a négy történelmi egyházat kiemelt partnerének tekinti. A GYIÉT Támogatói Oldalát képviselni kívánó Kerekasztal a Gyermeke-

kért-et nem fogadta partnerként az ISM. Ugyanakkor kiemelt két támogatói szervezetet, mindkettőnek képviseleti lehetőséget adva. Az ISM stratégiai partnerei mellett, a két megnevezett partner: a HAYICO-t, és a Nagycsaládosok Országos Egyesülete.

AZ IFJÚSÁGI INTÉZMÉNYRENDSZER¹²

Az alábbi országos testületekben van civil képviselet (mindenhol felkérés és nem delegálás alapján):

Gyermek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsa¹³ (7 kormányzati, 1 önkormányzati, 4 civil, 2 egyházi képviselő),¹⁴

Regionális ifjúsági tanácsok (2 önkormányzati, 1 regionális fejlesztési tanácsi, 2 egyházi, 1 kormányzati, 4+1 civiltag)¹⁵,

Mobilitás Ifjúsági Szolgálat Tanácsadó Testület (3 civil, 2 kormányzati képviselő),

Generáció – Nemzeti Gyermek és Ifjúsági Közalapítvány Kuratóriuma (4 civil, 3 kormányzati képviselő).¹⁶

Zánka felügyelete átkerült az ISM-hez. Az 1999 májusában lejárt tanácsadó testületi mandátumot a minisztérium azóta sem újította meg,¹⁷ így abban ma sem civil, sem semmilyen részvétel nincs.

A Mobilitás Ifjúsági Szolgálat Tanácsadó Testületében a HAYICO, a MAGYIT, az OGYIP mint felkért civil tag, illetve az ISM és a Mobilitás Szolgálat mint kormányzati képviselő vesz részt. Ugyanakkor az előző TT mandátumát a mai napig nem vonták vissza. A HÖÖK megfigyelőként vesz részt.

1999. november 27-én megalakult a Magyar Ifjúsági Konferencia (MIK), amelynek célja a határon túli magyar fiatalokkal való információcsere és egyeztetés. A tervek szerint a MIK évente kétszer ülésezik. Szakértői és információ-beszállítói szerepe fontos lehet, de döntési kompetenciája nincs, forrás nem áll rendelkezésére.

Az előző kormány kinevezési gyakorlata miatt 1999. december 31-ig a Horn-kormány által megbízott kuratórium vezette az NGYIKA-t. Az ISM-mel egyre mélyülő ellentét az év végére 60 milliós adósságot és végrehajtási eljárást eredményezett. Az ISM visszatartotta a költségvetési törvényben meghatározott finanszírozást, az NGYIKA kuratóriuma pedig igyekezett elrejtetni, elkölteni azonnal az összes rendelkezésére álló pénzt.

A Regionális Ifjúsági Tanácsok a GYIAP regionális megjelenési formái. Ugyanakkor nem a regionális civil és egyházi szervezetek képviseltetik magukat, hanem a GYIAP-hoz hasonlóan az országos egyház, az országos HÖÖK, MAGYIT, OGYIP, NOE (az egyetlen feltétel a régióban lévő lakó- vagy munkahely). A Regionális Ifjúsági Tanács közreműködik a régióból beérkezett

pályázatok elbírálásában (2/1999. (IX. 24.) ISM-rendelet 8. §), de sehol sem garantált, hogy a RIT bármiben is dönthetne. Ily módon a regionalitás ifjúságpolitikai koncepcióban leírt elve sérülni látszik.

A MaHolnap periodika elhalt, szerepét részben az Ifjúsági és Sportértésítő, részben az ISM weboldala vette át, nem töltötték be azonban az ifjúságkutatók, törvényelemzések publikálásának ürét.

ÉRTÉKELÉS¹⁸

Mindenesetre szerencsés, hogy a diákügyek hatásköréből kikerült az ifjúságügy. Sőt, talán egyszer eljön az idő, amikor az ifjúságügy alá kerülnek a diákügyi kérdések, s ez tovább erősíti a generációs logika mentén történő gondolkodást.

Figyelemre méltó, hogy az intézményrendszer működtetésében és az ISM-mel való kapcsolatban a stratégiai partnerek mind a valaha volt GYIÉT korosztályi oldalán ültek. Ugy tűnik, hogy bár az ISM a szakmát nyújtó ifjúsági képzést kiemelten kívánja kezelni, a szakmai szervezeteket nem tekinti partnernek, többszöri ajánlkozás ellenére sem. Ez a szakmai szerep háttérbe szorulása mellett egyre inkább polarizálja a pártalapon amúgy is motivált ifjúsági szervezeteket és szervezeti ernyőket.

Az ISM szakított az önszerveződő, autonóm rendszerrel, nem civil szervezetek delegáltjaival kíván együttműködni, hanem a kormányzat által kiválasztott „szervezeti megbízottakkal” akarja a korosztály érdekeinek képviselőit megjeleníttetni. Az egyenlők és egyenlőbbek elképzelése mentén maga nevezte meg civil partnereit, holott Az ifjúságpolitika feladatai (www.ism.hu) c. dokumentumban kiemelt szerepet kapna az önszerveződés. Így egyre távolibbnak tűnik, hogy „a fiatalok és az őket képviselő szervezetek maguk is részt vesznek a tervezésben, a róluk szóló döntések előkészítésében és a végrehajtásban”. Az ábrán is megmutatkozó, átláthatatlanul bonyolult, rengeteg új érdekfócot konstruáló rendszer figyelmen kívül hagyja a gyerekek képviselőit (csak fiatalok képviselőiről szól), a kormányzati döntések előkészítésének véleményezésében nem szól a gyerekek és a korosztályt támogatók képviselőiről. Így nem kizárt, hogy az ISM „a jövő minisztériuma” nem kíván kommunikálni a gyermeki korosztályt képviselő és az ifjúsági célú szervezetekkel. A RIT-ek döntési kompetenciájának hiányában a regionalitás megvalósítása finoman szólva is megkérdőjelezhető; a támogatást nem sikerült eddig alapjaiban megreformálni, s a szervezetek számára működő vagyont biztosítani (tény, hogy ez az ország helyzetéből fakadó vis maior, s nem ennek a kormánynak a felelőssége, de nem is szerencsés ezt megígérni); az érdekegyeztető rendszer pedig nem újult meg, ha-

nem gyakorlatilag megszűnt. Így az ifjúságpolitikai koncepció társadalmi cselekvést is követelő vezérelve mind sérülni látszanak.

Az, hogy a HÖÖK mint nem generációs, hanem „diáklógikán” szerveződő közösség miatt nem az Oktatási Minisztériumhoz tartozik, (strukturális értelemben) rejtély, csak politológiai magyarázata egyértelmű. A stratégiai megállapodást nem sokkal megelőző HÖÖK-tisztújításkor az ISM pártolta szárny győzött, így a három szervezetből kettő (HÖÖK, OGYIP) kormányzimpatizáns vezetéssel rendelkezik. A Mobilitásba való delegálás még a HÖÖK-választás előtt történt, így oda a szervezet nem is kapott meghívást, később megfigyelői státusra tett szert.

A Mobilitás Ifjúsági Szolgálat továbbra is miniszteri határozat alapján működik. Holott már 1998-ban tökéletesen egyenrangú szereplője az intézményrendszernek (1998-ban 192, 1999-ben a tervek szerint 300 millió forint fölötti összegről rendelkezve kiemelkedő feladatokkal: Fiatalok Európáért Program, National Agency szerep, nemzetközi ifjúsági kapcsolatok feladata). 1999-től egyre inkább a Mobilitás Szolgálat válik az intézményrendszer központjává, hiszen ez a Mobilitás TT és a törvény szabályozta GYIAP titkársága is, valamint ellátja a Regionális Ifjúsági Irodák felügyeletét, s egyre több intézmény rendelődik a szolgálat alá. Önmagában az apparátus hierarchikus felépítése nem lenne baj, az apparátus középponti szerepének szervezetelméleti elemzése azonban közismert. Semmilyen garancia nincs arra, hogy a szolgálat vezetői nem fognak a MISZOT apparátusához hasonlóan elbasásodni, s egyre több jel mutat arra, hogy a Mobilitás az ISM „házipénztára”.

Előrelépés viszont a Horn-kormány alatt alig érvényesülő nyilvános kontroll, tudnillik az alapprogramból támogatottak nevét, programját és az összeget nyilvánosságra kell hozni.¹⁹ Vajon a Mobilitásnál miért nincs ilyen kötelezettség?

Megfontolandó (csak végre meg kellene vizsgálni), hogy a vagyonekezelő intézményeket más célra hasznosítva lehet-e, hogyan lehet bővíteni a szféra közvetlen anyagi forrásait; esetleg a forrásteremtő, -bővítő intézményeket egyetlen alappá összevonása, szakkuratóriumi rendszerben működtetése nem előnyösebb-e. Mindez persze rontaná az elit politikai szocializációját, ám ugyanakkor tisztázná az összegubancolózott érdekszálakat. A felhalmozódott vagyontömegeből biztosítani lehetne – és ez a távlati megvalósítás szükséges feltétel – a saját működő ifjúsági-szervezeti vagyont (a civilek finanszírozásának elégtelenségéről már sokszor esett szó). Ha nincs vagyon, a szervezetek megpróbálnak alternatív utakon forrásokat szerezni, s ez az intézményrendszeren bosszulja meg magát (mint ahogy ma is ez történik néha). Sajnos a civil oldalon sem mindig makulátlan jellemek próbálják megvalósítani önmagukat, s ehhez csak esz-közként használják a rendszert.

A Lauritzen által leírt ifjúsághoz való kormányzati megközelítés- és hozzáállás-modellek közül az Orbán-kormány ifjúságpolitikája a beavatkozó kormány modellje. A kormány égető problémákba avatkozik be, látványos sikereket vár, s a nagyobb költségvetést vetíti előre.

Wootsch (Zánka, 1996.) egy ciklusnyival ezelőtt még úgy gondolta, hogy a civil szervezetek annyit tesznek, amennyit hagyhatnak nekik (az államot egészítik ki), bátorítás esetén új élettel telhetne meg a szektor és a szféra, a részvétel a civilek kimeríthetetlen erőforrása. Ugyancsak ő írja le a civil szervezeti válság okait: a támogatás esetlegessége, elégtelensége és egyenlőtlen-sége, a politikára való függeszkedés dominanciája, az érték és érdek egybe nem esése (érdekegyeztetés és a tényleges szervezeti élet nagy távolsága). Mára nyilvánvalóvá vált, hogy az ISM a sportra sokkalta jobban koncentrálna, mint az ifjúságügyre, bár több mint 2,5 milliós az általa törvényben definiált ifjúság.

V. HOGYAN TOVÁBB?

Hatékonyaság – demokratikus eljárás – eredményesség

Egy kormány „ifjúságpolitikai osztályzatának” kialakításához felhasználhatók a kormány ifjúságpolitikai prioritására, az állami költségvetésből erre fordított hányadra és a gyerekek, fiatalok jogaira vonatkozó adatok. A valódi strukturális kérdés azonban az, hogy megéri-e az erőfeszítést a nagyságrenddel több időt, energiát, emberi erőforrást igénylő demokratikus eljárásrend?!

Felmerül az a kérdés is, hogy az ifjúsági intézményrendszer és részvétel hasznát mi minősíti a legjobban. Túl azon, hogy tagadhatatlanul van politikaielit újratermelő szerepe a civilesítésnek (sajnálatos módon nagy méretekben mérhető politikai-szocializációs szerepe nincs, hiszen a fiatalság – talán tudatosan – idegenkedik a politika még közéleti értelmezésétől is), vélhetően a szakmai munka: a jogszabályjavaslatokhoz adott vélemény, illetve az elért korrekció, valamint az intézményrendszeren keresztül elért társadalmi változások ereje a jó jelzőszám.

A kormányzati munka hatékonysága nyilvánvalóan csökken, hiszen az érdekegyeztetési mechanizmust figyelmen kívül hagyó eddigi döntési rendszert lassítja a civil felület közbeiktatása. A kormányzati ifjúsági munkának azonban (egyáltalán egy kormányzatnak) mint politikai erőterben létező szervezetnek „alapvetőbb”, fontosabb, komplexebb jellemzője munkájának eredményessége (jó célt szolgálni), mint hatékonysága (jól szol-

gálni a célt).²⁰ E „mutató” növelésére pedig a „civilizáció” hasznos eszköz, hiszen a civilek szakértelmének kihasználása mellett kommunikációs csatornaként is működtethető az ifjúsági szféra felé. A hatékonyság vs. demokrácia paradoxonából talán az eredményesség szempontrendszerre lehet kitérési pont, hiszen az érintettek bevonásának óriási motiváló, informáló és reprodukciós ereje van. Nyilván ennek a szemléletnek a fölvállalásából a sokkal több konfliktus fölvállalása is következik.

A már korábban említettek miatt (pártfüggés, eltérő kommunikációs és érdekcsoportok stb.) szükséges az érdekegyeztetési rendszer megújítása. A Horn-kormány időszakában fölvetett – el nem kötelezettnek véletlenül sem nevezhető – egyetlen civil képviselő elve, (a tárgyalócsoportok, fúziója, sőt bekebelezése), illetőleg a mai kijelölő-megnevező rendszer (ahol a kormány dönti el, kit tekint tárgyalópartnerének) jól látható következménye a civil szféra érdekérvényesítő képességének jelentős csökkenése, nem beszélve az apolitikus szervezetek kényszerű átpolitizálódásáról, amely alaptevékenységüket is veszélyeztetheti.

Jövőkép

A legtöbb európai országban a művelődési kormányzat felügyeli az ifjúsági ügyeket (Finnország, Dánia, Csehország, Észtország, Horvátország, Szlovákia, Hollandia), Görögországban önálló ifjúsági államtitkárság van, de itt is az oktatási minisztériumon belül.

Néhány helyen a „szociális” minisztérium felelős az ifjúságért (Norvégia, Ausztria, Spanyolország).

Másik modellt követ a Közigazgatási Minisztérium (Svédország), a „saját” ifjúsági minisztérium (Luxemburg – önálló, Németország – ifjúsági és nőügyi, Franciaország – ifjúsági és sport minisztérium), valamint az egységes ifjúsági felügyelet hiánya (Olaszország – tartományi hatáskör, Belgium három régiós modellje, Írország, Egyesült Királyság). Miniszterelnöki államtitkárság dolgozik Portugáliában, Románában és (Polish Youth..., Warsaw 1996.; The Year in..., 1996.; The Romanian Youth, Infotín, 1997.; Review of Human..., Estonia).

Míndezek mellett is érdekes, hogy egy 1998. márciusi strassbourgi konferencián a 47 európai tagországból csak 6 támogatta az érdemi co-managment struktúra nemzetközi szintű megjelenését (Ausztria, Dánia, Magyarország, Nagy-Britannia, Litvánia és Németország, ez utóbbi tévedésből).

Politikai kérdés is, hogy az ifjúság érdekeit mi szolgálja jobban: az ifjúsági intézményrendszer változatlan fönntartása és vagyonkezelés vagy az ifjúsági támogatások közvetlen végfelhasználóhoz való eljuttatása. Több mint 30 éve minden rend-

szer, minden kormány beszél a fiatalok primer problémáinak megoldásáról – hogy csak a legfőbb három kerüljön említésre: lakás, iskola, munkahely –, de a helyzet kritikus mivolta elismerten nem csökkent. Ezen problémák megoldására ma sem történtek tendenciózus lépések. Definiálni lenne szükséges: mit akarunk ezzel a rendszerrel lefedni és milyen eredményeket várunk el ettől. Elgondolkodtató, hogy egy jól kialakított rendszer – részben a civil szektor állapotából fakadóan – is csak hozzájárulhat (és azt is csak távlatokban) az esélykülönbségek csökkenéséhez (az esélyegyenlőségről már rég nincs szó).

Felmerül a kérdés, van-e szükség co-managmentre, co-decision-re. A közös vezetés, döntéshozatal – amikor a civil szféra, az öntevékeny-önszerveződő állampolgár közvetlen beleszólást nyer az ügyek állami szintű intézésébe – az évszázadok alatt (már ahol) kialakult demokratikus viszonyok talán egyik következő lépcsője. Ez azzal az előnnyel is kecsegtet, hogy a kölcsönös kontroll miatt az állam, a kormány ellenőrzése hatékonyabbá válhat. A civil szféra dinamikus tagjai, szereplői jóval gyorsabban cserélődnek, mint a négyévente egyszeri aktsussal megválasztott parlament, illetve kormányzó hatalom. Persze ez csak akkor igaz, ha a szerepek nem keverednek, ami a magyar ifjúsági szférára nem épp jellemző. Hiszen míg a kormányzatnak javasolnia-döntenie kell, addig a civil szférának a kontroll-, információszállító-, legitimáló szerepnek kell megfelelnie, s a kettő keveredése: a korrupció.

A politikai szférában ritkán gyakorolt jellemvonás a nagyvonalúság; az ellenféllel, aktuálisan vesztesel való megengedőbb, befogadóbb magatartás mindhárom kormány jellemrajzából hiányzik. Persze az ember, pláne egy kormány az életművét nagyon félti másoktól, hisz azok csak rombolni tudnak rajta – mégis megfontolandó: az egymást kölcsönösen ellenőrző, egyenként kisebbségben levő partnerek eljuthatnának a működés és a bizalom egy magasabb fokára. Így oldhatók lennének „a civilek már úgy is elég pénzt vettek ki ebből a történetből” típusú kormányzati görcsök, így megvalósítható lenne az a kormányzat által is deklarált *„európai igényű eszmény, hogy a civil szféra nem tárgya a társadalomszervezési folyamatoknak, hanem alapja, s így egyben alakítója is”* (Koncz István, *MaHolnap* 5.)

IRODALOM

- Youth policies in the European Union – Structures and training – Studies No. 7. – European Training Youth, European Commission Youth Opinion. Youth Forum Jeunesse, 1997.
- The Year in Brief. UK, 1996. The Romanian Youth. Infotín, 1997.
- Review of Human development and national Youth Policy, Estonia. Polish Youth of the Nineties. Warsaw 1996.
- Rainbow-Working group on Youth Participation. Council of Europe, Strasbourg, 1997. September
- Working Group on the Participation of Young People. Council of Europe, Strasbourg, 1997. September 30
- Study on the policies and activities in the youth sector of the Council of Europe. Council of Europe, Strasbourg, 1997. August
- Position Paper – Youth Forum Jeunesse Europa ABC – A guide to the international youth work. Youth Directorate, 1996.
- Bella Balázs, 1994.: Ifjúságpolitika árnyékában? Társadalmi Szemle, 12. 53–58. Tárcatükör ISM.
- Ifjúságpolitikai vitanap a parlamentben. 1991. június 11. 33–62. felszólaló Ifjúságpolitikai koncepció. A ifjúságpolitika feladatai. www.ism.hu
- Ifjúságpolitika Magyarországon. GYIKT, 1997.
- Ifjúsági szervezetek az ezredfordulón – 1996, Zánka. konferencia
- Zánkai Gyermek és Ifjúsági Centrum Közhasznú Társaság: alapító okirata, Alapító okiratának módosítása, Alapító kormányhatározata 1008/1996. (II. 7.) Korm. h. , Tanácsadó testületének Szervezeti és működési szabályzata , Tanácsadó testületének ügyrendje, Megállapodás az egyetértési jog gyakorlásáról (Zánka TT-MKM)
- A Mobilitás Ifjúsági Szolgálat: Alapító Okirata, Egyéb anyagai, tanácsadó testületének döntései és emlékeztetői, Tanácsadó Testülete alkotta stratégia
- A Gyermek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsának határozatai A Generáció–Nemzeti Gyermek és Ifjúsági Közalapítvány Alapító okirata, stratégiája Peter Lauritzen, 1993: Ifjúságpolitikai struktúrák Európában. Potsdam, március 30.
- A GYIÉT alapító okirata, plenáris ülésének szószерinti jegyzőkönyvei, bizottsági üléseinek emlékeztetői
- Mátyási Sándor–Szabó Andrea–Madár Csaba–Vajda Erzsébet, 1995. Az ifjúságpolitika esélye avagy az ifjúsági szervezetek helyzete a rendszerváltás után. (Budapest: BME Szociológia Tanszék 1995) Maholnap, 1–5.

JOGSZABÁLYOK, JOGI DOKUMENTUMOK

- 1039/1992. (VII. 29.) korm. határozat a Nemzeti Gyermek és Ifjúsági Alapítvány Kuratóriumáról
- 119/1992. (VII. 29.) korm. rendelet a Nemzeti Gyermek- és Ifjúsági Alapítványról szóló 81/1990. (IV. 27.) MT rendelet módosításáról
- 1109/1994. (XII.2.) számú kormányhatározat
- 81/1990. (IV. 27.) MT rendelet a Nemzeti Gyermek- és Ifjúsági Alapítványról
- 1104/1994. (XI. 10.) korm. határozat a Nemzeti Gyermek- és Ifjúsági Alapítvány függő jogi helyzetének rendezéséről
- 93/1995. (VIII. 8.) korm. rendelet a Nemzeti Gyermek- és Ifjúsági Alapítványról szóló 81/1990. (IV. 27.) MT-rendelet módosításáról
- 1995. évi LXIV. Törvény a Gyermek- és Ifjúsági Alapról, valamint a Nemzeti Gyermek- és Ifjúsági Közalapítványról

- (2/1999. (IX. 24.) ISM rendelet a Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram és a Regionális Ifjúsági Irodák működéséről
- 1998. évi LXXXVI. Törvény) XXIX. Fejezet A Gyermekek és Ifjúsági Alapról, valamint a Nemzeti Gyermekek és Ifjúsági Közalapítványról szóló 1995. évi LXIV. törvény módosítása
- 113/1999. (VII. 16.) kormányrendelet az ifjúsági és sportminiszter feladat- és hatásköréről
- A 1044/1990. (X. 26.) kormányhatározat
- 81/1990. (IV. 27.) MT-rendelet a Nemzeti Gyermekek- és Ifjúsági Alapítványról
- 1048/1991. (X. 3.) korm. határozat a Nemzeti Gyermekek és Ifjúsági Alapítvány Kuratóriuma kijelölésének átmeneti visszavonásáról
- Mobilitás Ifjúsági Szolgálat alapító miniszteri határozata (1995. XII. 15, MKM)
- 21/1996. (II. 7.) kormányrendelet Zánka Gyermekek és Ifjúsági Centrum Oktatási és Üdültetési Közhasznú Társaság átalakulásáról
- Az Alapprogram által 1996. VII. 10-én H/20/1996. (VII. 10.) határozat a MaHolnap c. periodika alapításáról
- Az Érdekegyeztető Tanácsról szóló 2349/1995. (XI. 16.) kormányhatározat

RÖVIDÍTÉSEK

- BEIK Budapesti Európai Ifjúsági Központ
- DEMISZ Demokratikus Ifjúsági Szövetség
- G-NGYIKA Generáció – Nemzeti Gyermekek és Ifjúsági Közalapítvány
- GYIAP Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram
- GYIET Gyermekek és Ifjúsági Érdekegyeztető Tanács
- GYIKDB Gyermekek és Ifjúsági Kodifikációs és Deregulációs Bizottság
- GYIKT Gyermekek és Ifjúsági Koordinációs Tanács
- HAYICO Magyarországi Ifjúsági Információs és Tanácsadó Irodák Szövetsége
- HÖÖK Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciáját
- IÉT Ifjúsági Érdekegyeztető Tanács
- ISM Ifjúsági és Sportminisztérium Kerekasztal a Gyermekekért Gyermekek és Fiatalokat Támogató Országos Szakmai és Érdekképviseleti Szervezetek Kerekasztala
- KIA Központi Ifjúsági Alap
- MAGYIT Magyar Gyermekek és Ifjúsági Tanács
- MEH Miniszterelnöki Hivatal MİK Magyar Ifjúsági Konferencia
- MISZ Mobilitás Ifjúsági Szolgálat
- MISZ TT Mobilitás Ifjúsági Szolgálat Tanácsadó Testülete
- MISZOT Magyar Ifjúsági Szervezetek Országos Tanácsa
- MKM Művelődési és Közoktatásügyi Minisztérium
- MÚSZ Magyar Úttörők Szövetsége
- NGYIA Nemzeti Gyermekek és Ifjúsági Alapítvány
- NIT Nemzeti Ifjúsági Tanács
- NOE Nagycsaládosok Országos Egyesülete
- ODJT Országos Diákjogi Tanács
- OGYIP Országos Gyermekek- és Ifjúsági Parlament
- OKPT Országos Közoktatáspolitikai Tanács
- RII Regionális Ifjúsági Iroda
- RIT Regionális Ifjúsági Tanács
- ZÁNKA FEB Zánka Gyermekek és Ifjúsági Centrum Oktatási és Üdültetési Közhasznú Társaság Felügyelő Bizottsága
- ZÁNKA TT Zánka Gyermekek és Ifjúsági Centrum Oktatási és Üdültetési Közhasznú Társaság Tanácsadó Testülete

JEGYZETEK

- ¹ Ajánlva Havass Péternek
- ² Köszönettel tartozom Titzendy Károly Arisztidnek és Boráros Andrásnak a cikk létrehozásában nyújtott segítségéért
- ³ Itt csak a kormány által létrehozott/finanszírozott intézményeket tekintjük át. Természetesen a szféra szempontjából kiemelt fontosságú a Soros Alapítvány, de ez inkább a kormány támadásait, mint támogatását „élvezhette”; s nem elhanyagolható az Ezredforduló Alapítvány szerepe (amelynek forrásbővítő funkcióját a KISZ-székház eladásából a Demisz teremtette meg 100 millió forint átutalásával), de ez is magánalapítványnak tekinthető, komoly kormányzati szerepvállalás nélkül.
- Ugyancsak nem része ekkor az intézményrendszernek a későbbiekben komoly szerepet játszó zánkai üdülő, mivel az Antall-kormány alatt az MKM alá tartozó minisztériumi közintézmény döntéshozási mechanizmusánál szóba se jöttek a civilek.
- ⁴ 1017/1991. (IV. 11.) korm. határozat, 1018/1991. (IV. 11.) korm. határozat 1048/1991. (X. 3.) korm. határozat, 119/1992. (VII. 29.) korm. rendelet, 1039/1992. (VII. 29.) korm. határozat, 1029/1994. (IV. 26.) korm. határozat, 1045/1994. (VI. 14.) korm. határozat.
- ⁵ Az ifjúsági ügy felügyeletének kérdésében a kisebbik koalíciós partner vezette Művelődési és Közoktatási Minisztérium és a nagyobbik kormányzóerő felügyelte Miniszterelnöki Hivatal között 1995 végére folyamatos konfliktusos viszony lett jellemző. Az új művelődési miniszter, lassan „kihátrált” az ifjúsági ügyek területéről (holott 1994-ben minden ifjúsági ügyet az MKM felügyelt), olyannyira, hogy a 94-ben alakult Ifjúsági Főosztályból előbb Osztály, majd Diákügyi Iroda lett. Kizárólag a zánkai üdülő és a diákjogok ügye maradt az MKM-nél. Az ifjúsági ügyekért felelős címzetes államtitkár folyamatosan vette át az 1996 folyamán a hatáskörébe utalt ügyeket.
- ⁶ A GYIÉT 1997-ben 7 plenáris ülésén 25 érdemi napirendi pontot, 38 hivatalos bizottsági ülésén 44 érdemi napirendi pontot tárgyalt meg, ezeken túl részt vett a tárcaközi egyeztetéseken és nem hivatalos bizottsági üléseken. Legtöbbször felsőoktatási, közoktatási és szakképzési ügyek (9 ülés), családi, gyermek- és szociális ügyek (8 ülés) és szabadidős ügyek (6 ülés) voltak terítéken.
- ⁷ Az Alapprogram Tanácsának tagjai a Belügyminisztérium, a Honvédelmi Minisztérium, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, a Külügyminisztérium, a Munkaügyi Minisztérium, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, a Népjelölti Minisztérium és a Miniszterelnöki Hivatal egy-egy képviselője, valamint az országos gyermek-, diák- és ifjúsági, illetve e korosztályokat segítő társadalmi szervezetek által delegált 6 és a helyi önkormányzatok szövetségei által delegált 2 képviselő. Elnöke a miniszterelnök által a tanács kormányzati tagjai közül megbízott személy (1995. évi LXIV. Törvény 3.§ (3)).
- ⁸ A civilesítés és az átfedések miatt szerepel benne az Országos Diákjogi Tanács (ODJT), és ugyanez ok miatt nem szerepel benne az Országos Közoktatáspolitikai Tanács (OKPT).
- ⁹ Az ábra nem tartalmazza – mivel nem elsősorban ifjúsági célból –, de legalább részben civilesített a döntéshozatal többek közt a Magyar Rádió, a Magyar Televízió és a Duna Televízió Kuratóriumában, ahol az ifjúsági szféra is rendelkezik egy mandátummal; valamint a Kincstári Vagyonkezelő Igazgatóság gondozta társadalmi szervezetek helyiségeinek tulajdonba adásáról szóló törvény bírálóbizottságában, ahol viszont a sorsolás folytán nincs ifjúsági képviselet.
- ¹⁰ Nyugat-dunántúli Regionális Ifjúsági Iroda, Győr; Közép-dunántúli Regionális

lis Ifjúsági Iroda, Veszprém; Dél-dunántúli Regionális Ifjúsági Iroda, Szekszárd; Közép-magyarországi Regionális Ifjúsági Iroda, Budapest; Észak-magyarországi Regionális Ifjúsági Iroda, Miskolc; Észak-alföldi Regionális Ifjúsági Iroda, Debrecen; Dél-alföldi Regionális Ifjúsági Iroda, Kecskemét.

- ¹¹ Ifjúsági párbeszéd (ez alá került az azóta feledésbe merült ifjúsági kataszter projektje), regionalitás, ifjúsági turizmus; ifjúságkutatás („...az ifjúságot érintő folyamatok tudományos elemzése”), önkormányzatok, (ifjúsági referensek), határon túli fiatalok, képzés (az ISM és a Budapesti Tanítóképző Főiskola együttműködik a ifjúsági segítő felsőfokú szakképzés és az ifjúsági referens pedagógus szakvizsga kidolgozásában) és pályázatok. (A minisztérium 1999-ben két pályázatot írt ki az ifjúsági ügyek területén. Ezek egyike a táborozási pályázat, amelyet évek óta a leginkább elkésve és legkevesebb összeggel írtak ki, viszont a legtöbb, kb. 60%-nyi pályázó nyert. 3119 nyertes jutott 53 millió forintra, ami kevesebb mint 17 000 Ft/nyertesnek átlagolható.)
- ¹² 1. § „Az Ifjúsági és Sportminisztérium ...a Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram, a Regionális Ifjúsági Tanácsok, valamint a Mobilitás Ifjúsági Szolgálat és a Regionális Ifjúsági Irodák ...működésén keresztül valósítja meg a Kormány ifjúságpolitikai célkitűzéseit.” (2/1999. (IX. 24.) ISM-rendelet)
- ¹³ „A Tanács elnökét és tagjait az ifjúsági és sportminiszter bízta meg az Alapprogram céljai szempontjából érintett kormányzati szervek és az ifjúsági, illetve e korosztályt segítő szervezetek kiemelkedő személyiségei közül.” (1998. évi LXXXVI. Törvény 59. § (4)), a „személyeket a szervezet képviselőt ellátó (testület) személy jelöli a miniszter megkeresése alapján.” (2/1999. (IX. 24.) ISM-rendelet)
- ¹⁴ A Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsának tagjai: a Belügyminisztérium, az Egészségügyi Minisztérium, az Ifjúsági és Sportminisztérium, a Miniszterelnöki Hivatal, az Oktatási Minisztérium, a Pénzügyminisztérium, a Szociális és Családügyi Minisztérium egy-egy képviselője; a települési önkormányzatok országos szövetségeinek egy jelöltje; a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája, a Magyar Gyermekek és Ifjúsági Tanács, a Nagycsaládosok Országos Egyesülete, valamint az Országos Gyermekek és Ifjúsági Parlament által jelölt egy-egy személy; a történelmi egyházak képviselőjében közösen jelölt két személy. (2/1999. (IX. 24.) ISM-rendelet 7. §)
- ¹⁵ A Regionális Ifjúsági Tanács tagjai: a régió területén működő megyei közgyűlések képviselőjében közösen jelölt egy személy, a régió területén működő megyei jogú városok önkormányzatainak képviselőjében közösen jelölt egy személy, a Regionális Területfejlesztési Tanács képviselőjében egy személy, a Magyar Gyermekek és Ifjúsági Tanács, az Országos Gyermekek és Ifjúsági Parlament, a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája, a Nagycsaládosok Országos Egyesülete által jelölt, az adott régióban élő és/vagy tanuló, dolgozó egy-egy személy, a régióban székhellyel (telephellyel) rendelkező ifjúsági egyesületek képviselőjében az első évben a miniszter által felkért egy személy, ezt követően a szervezetek által választott képviselők, a történelmi egyházak képviselőjében közösen jelölt két személy, a miniszter képviselőjében egy személy. (2/1999. (IX. 24.) ISM-rendelet 9. §)
- ¹⁶ A közalapítvány legfőbb döntéshozó szerve a kuratórium, amely 7 főből áll. Tagjai: az országos gyermek, diák-, valamint ifjúsági szervezetek képviselői által jelöltek közül (tehát a szervezetek jelölnek, a minisztérium választ partnert magának) 4 személy, az alapító által felkért 3 személy. A közalapítvány Kuratóriuma mellett Tanácsadó Testület működik. A tanácsadó testület tagjait az országos ifjúsági szervezetek javaslata alapján az ifjúsági és sportminiszter kéri fel (1998. évi LXXXVI. Törvény 61. §).
- ¹⁷ A felügyelőbizottság mandátuma 2001 májusáig tart.
- ¹⁸ Néhány kihagyhatatlan aránykörös az ISM honlapján szereplő a minisztériumot bemutató és annak értékelési szándékával készült Tárcaükörből: „Az ISM ...hozzásegítheti a kormányzatot a... hatékony, interaktív párbeszéd ki-

alakításához.” (egy párbeszéd mindig interaktív); „Az Ifjúsági és Sportminisztérium egy interaktív ügynökség közreműködésével indította útjára honlapját az Interneten. Mérföldkőnek számít ez mind a Minisztérium, mind pedig a sportot szívügyének tekintő magyar polgárok életében”; „A Minisztérium hosszú távú gondolkodásmódjára jellemző, hogy a honlap elkészültével párhuzamosan, már az elkövetkező évezred várható kihívásaira keresi a megfelelő válaszokat”.

¹⁹ „Az Alapprogramból nyújtható támogatások és kedvezményezettek körét, a Tanács által meghirdetett pályázatokat, valamint a támogatásban részesültek névsorát és támogatásuk célját, mértékét az országos sajtó útján közzé kell tenni” (1998. évi LXXXVI. Törvény 60. § (2)).

²⁰ Hatékonyságon érthető a kitűzött célok gyors és zökkenőmentes végrehajtása, azonban a célok kitűzése, azok társadalmi elfogadtatása, ahhoz partnerek keresése mind-mind a munka eredményességének jelzője – Weber-értékek és eszközök racionalitás-magyarzatának parafrázálása.